

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director : **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE :

TR. ALEXĂNDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-cci G-le a Țărei Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Post Consilier la C. de Apel București, Avocat	RENÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în D. epi din Buc. Avocat	ALFRED DJUVARA Profesor Universitar, Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIETEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	Dr. ȘTEFAN LADAY Fost Magistrat jurisconsult în Cluj	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat
ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris				

Secretar de redacție: **E. C. DECUSARĂ**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris : **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

Membrii corespondenți pentru Polonia : **EMIL ST. RAPPAPORT**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia

ABONAMENTUL

Un an. p. B-ci, Case com., Autorit. 1000 lei
„ Avocați 700 „
„ Magistrați 600 „
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTAMANA

In lunile Iulie și August
Apare odată la două săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Strada Artei Nr. 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

A apărut **ANUARUL MAGISTRATUREI** cu data 1 Ianuarie 1926, întocmit de *Ministerul de Justiție*.

Magistrații, avocații și notarii publici cari ar dori să-și procure exemplare, sunt rugați a face comanda, de îndată, la *Curierul Judiciar*, 5 strada Artei, București, înaintând costul de lei 250 prin mandat postal, pentru a le putea procura exemplare speciale.

S U M A R

— *Naturalizarea în România, după Constituțiune și noua lege a naționalității de Dimitrie G. Maxim, președinte la Curtea de apel*, Dare de seamă de d-l Prof. Alfred Juvara;

— *Dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor de Andrei Rădulescu, consilier la înalta Curte de Casație și membru al Academiei*, Dare de seamă de d-l avocat Trajan Alexandrescu;

JURISPRUDENȚA

— Curtea de Casație s. I : *Carol Frölich cu Vilhelm Csalyer* (Chirii. Ordonanțe de expulzare date pe baza art. 34 din lege. Ridicarea dreptului de opoziție. Recursul se exercită după competența din art. 27);

— Casație s. III: *C. Rădulescu cu Ministerul Instrucții* (Autonomia Universității din Cernăuți. Dacă Decanul unei Facultăți, ales de Consiliu, poate fi revocat de Minister ?);

— Trib. Dolj s. II : *Iohan Meditz cu D-r I. Sărdănescu* (Locuința și cabinet medical în același imobil. Ce predomină ?);

— Trib. Tecuci : *Casa Centrală a Asigurărilor Sociale cu Floarea Bălan* (Dacă dreptul la moștenire al soțului supraviețuitor a fost desființat prin legea impozitului pe succesiuni ? Art. 679 c. civ.).

— Trib. Vâlcea : *Ioana Teodosiu și Elena Niculescu cu N. Cicu* (Spor de Chirie. Incetarea lui. Dreptul chirieșului la acțiunea în restituire).

— Trib. Romanai s. I : *Maria Socor cu Paul P. Lazăr* (Acțiune posesorie. Proba cu martori administrată de ambele părți. Apreciere suverană a instanței. Servitutea de a pescui. Nu se poate discuta valabilitatea titlului constitutiv al servitutei. Art. 576 c. civ.).

— Trib. Dorohoi : *Elena Teodorescu cu Zamfira Georgescu* (Competință. Dacă Trib. pot da Ordonanță de referență în afacerile mai mici de 50.000 lei ?), cu o *Notă* de d-l avocat Stefan Scriban).

NATURALIZAREA ÎN ROMÂNIA

După Constituțiune și Noua lege a Naționalității de **DIMITRIE G. MAXIM**, Președinte la Curtea de Apel

DARE DE SEAMĂ

I

În țara românească, oamenii cari scriu, ca și acei cari vorbesc, de altfel, se împart în două mari categorii : aceia cari sunt stăpâni pe subiectul, ce tratează și cei alți. Cei dintâi au metodă de expunere, știu să se restrângă și se exprimă corect, așa că îi înțelege toată lumea ; cei din urmă, se pierd în detalii inutile și stropsesc limba. Nu e nevoie să fii un mare savant pentru ca să cunoști subiectul ce ți-ai ales, nici să fii un mare stilist, pentru ca să scrii curat românește : este destul să fii bine convins că în chestiuni de drept nu se improvizează. Dacă ești stăpân pe chestiune, fie că este aleasă din specialitatea d-tale, fie pentru că te-ai gândit mai multă vreme asupra ei, îți faci singur planul lucrării și numai pe urmă controlezi opinia celorlalți, pentru ca astfel să te păzești de banalități. Când ești nevoit să improvizezi, trebuie, prin forța lucrurilor, să împrumuți toate dela alții și fiindcă nu poți să traduci cuvânt cu cuvânt, autorii străini, te mulțumești să îi parafrazezi și să le schimbi metoda, începând cu capitolele dela mijloc și sfârșind cu acele dela început. Și fiindcă citești mai mulți autori, rezultatul final este că faci ceva greu de înțeles, căci nu știi ce metodă să adopți, cum să te rezumi și ești urmărit chiar de felul de a se exprima al autorilor străini, pe cari din când în când, îi traduci, fără să vrei și poate, fără să știi.

După cum singur o recunoaște, cu multă naivitate de altfel, cartea d-lui Maxim, este o lucrare improvizată și are toate defectele acestui mod de fabricațiune¹⁾. Subiectul d-lui Maxim, este Naturalizarea și bazat pe cunoștințele sale generale cât și pe practica pe care o făcuse în calitate de membru în comisia de naturalizare, d-sa avea autoritatea necesară ca să ne explice legea și să îi arate lacunele, fără ajutorul nimănui, pentru bunul motiv că autorul era tot atât de competent în materia aceasta, ca și redactorii textelor de lege sau deputații, cari au votat-o. În loc să procedeze astfel și să facă o lucrare practică și scurtă, d-l Maxim se crede obligat să ne facă teorii și pentru aceasta să citească repede un număr de autori, numai pentru ca să aibă satisfacția să ni-i citeze nouă, într-o materie cunoscută de toată lumea și care de 30-40 de ani, nu mai este tratată de nimeni sub forma unei monografii. Așa de pildă, autorul găsește cu ease să ne dea definiția naționalității și profită de această ocazie pentru ca să ne spuie că nu trebuie să confundăm Statul cu națiunea, după ce, bine înțeles, ne dă atât definiția Statului cât și aceia a națiunei; lucruri vechi, cunoscute de toată lumea, discutate în toate cursurile și tratatele generale de drept și fără să aibă vre-o legătură prea mare cu subiectul său; digresiuni, cari îngreuiază lucrarea, fără nici un folos și cari nu au altă explicațiune pentru d-sa, care nu este un debutant, decât numai faptul că această lucrare, în formă în care ne-o prezintă autorul, este improvizată și incomplet asimilată (p. 14 și 15)²⁾.

1) „Ocupați zilnic, la comisiunea de naturalizare, am avut ocaziunea de a ne da seama de importanța acestei materii de drept internațional privat — a naturalizării — și am crezut necesar de a studia și publica aceste rânduri, **rezultatul unor cugetări de scurtă durată și care deci cuprind lacune**”, (p. 12).

2) S'ar părea că mă contrazic de aceia trebuie să mă explic. Dacă d-l Maxim, s'ar fi mulțumit să scrie o carte în care să arate pe scurt, lacunele legii și să vie astfel în ajutorul străinilor cari vor să ceară naționalitatea noastră, ar fi făcut o lucrare scurtă, clară și poate chiar scrisă într-o limbă românească, pentru bunul motiv că cunoștințele sale generale, ca și practica pe care o făcea, erau suficiente. Vroind să facă mai mult de cât atâta, a fost nevoit să citească în grabă un număr de autori, pe care nu îi a putut întrebuința altfel de cât sau sub formă de citațiuni sau sub formă de digresiuni de cele mai multe ori fără nici un raport cu subiectul și care îngreuiază lucrarea, fără nici un folos. Aceste lecturi, urmăresc pe autor care nu știe cum să le încorporeze subiectului său și constituie partea improvizată a lucrării. Am spus mai sus că una din dovezile lucrărilor improvizate, este faptul că autorul nu numai că parafrazează pe autorii străini, dar chiar îi traduce fără să vrea. „Le concept politique de la nationalité, n'a existé pendant bien longtemps, que pour les personnes physiques. Plus récemment on s'est demandé s'il ne conviendrait pas de l'étendre tout d'abord aux personnes morales et spécialement aux sociétés et associations”. Pillet et Niboyet. Manuel p. 46 nr. 22. „Mult timp conceptul privitor la naționalitate se raporta numai la persoanele fizice. În ultimul timp,

În aceeași ordine de idei, la pagina 26, autorul ne spune, în treacăt, bine înțeles, că și societățile pot să aibă o naționalitate, iar la pagina 27, care sunt regulile fundamentale în materia naționalității, aceasta numai fiindcă este urmărit de ceea ce a citit în d-nii Weiss, Cogordan și Pillet, fără să le aprofundeze și fără să aibă nici o nevoie de ele, în dezvoltarea subiectului său. În cursul acestui studiu voi scoate în lumină toate chestiunile pe care autorul le tratează în mod inutil și insuficient de altfel, și voi arăta că nu au nici un fel de legătură cu naturalizarea.

A doua consecință a faptului că lucrarea d-lui Maxim, este „*rezultatul unor cugetări de scurtă durată*” după cum așa de bine o spun singur, o găsim în felul cum această carte este scrisă și mărturisese că nu mi-am putut închipui că un om care vorbește românește de 65 de ani, aude pledându-se în această limbă de 45 ani și o serie de peste 30 de ani, să o cunoască așa de puțin încât să nu poată scrie o singură pagină fără de greșeli. Faptul că serii o carte de drept în loc să faci poezii, nu te îndreptățește să stropșești limba și astăzi, mai mult ca oricând, noi românii din vechiul regat, suntem datori să facem o efortare și să o scriem cât se poate mai cu îngrijire, lăsând „jargonul” pe scama unora din frații noștri de dincolo, cari au scuza pe deplin justificată, că ei nu vorbesc limba românească decât dela tratatele de pace. Și pentru că să nu se creadă că exagerez, am să cer voie să reproduc câteva fraze chiar de pe acum.

„Pe deoparte, mărirea teritoriului și a numărului cetățenilor, *ca rezultat regulilor prescrise de tratate și dreptul internațional*, și necesitatea de a coordona legiunile civile în vigoare în deosebitele „*părți ale țării întregite*, a necesitat intervențiunea legiuitorului spre a alcătui un sistem uniform în ce privește chestiunile importante ale dobândirii și pierderii raționalității române”. (p. 1).

„Socotim însă că ei deși poate în afară de familie, este interes moral de a li se ușura dobândirea naționalității nouă a tatului”. (p. 10).

„Este de sperat că Statele vor continua să se completeze și să se transforme după aspirații-

însă și mai cu seamă în Franța s'a pus chestiunea dacă nu s'ar putea întinde la societățile anonime și la asociațiuni”. Maxim p. 26 nr. 12. „Une nation, en droit, n'est pas un Etat. Or seul l'Etat exerce, dans les rapports internationaux, l'autorité politique souveraine”. Pillet et Niboyet, p. 44. „În domeniul dreptului, națiunea și Statul nu sunt termeni echivalenți. Și, în adevăr, *întru cât numai Statul este acel care exercită în raporturile internaționale, autoritatea politică suverană*”. Maxim p. 15. Autorul nostru nu avea nevoie să se ocupe nici despre națiune, nici despre naționalitatea persoanelor morale. a găsit chestiunile în manualul d-lor Pillet și Niboyet, îi s'au părut grozav de interesante și le-a introdus în cartea sa, fără ca să le poată încorpora subiectului.

„nile și preferințele manifestate de popoare și nu pe tendințe ambițioase de cucerire ce aduc domnării nedrepte al unui popor asupra celui alt, neegalități și înăbușirea condițiunilor de existență normală și proprie progresului“ (p. 16).

„In acest sens se pretinde de a nu se confundă „aceste 2 termene“ (p. 16).

„Comitetul delegaților al ambelor Adunări, s'a ocupat mult de această chestiune, având interes „de a găsi o expresiune care să cuprindă nu numai pe majori, dar și pe femei, că intră în recunoașterea drepturilor menționate“ (p. 17).

„Să sperăm că în ajungerea efectivă la acest desiderat, femeia devenind asociata bărbatului și în grija acțiunii directe pentru Stat, se va redescoperi și mai mult devotamentul și interesul pentru țară“ (p. 18).

„Și astfel fiind, necesarmente, legiuitorul a trebuit să intervină“ (p. 22).

„Dar odată cu întregirea țării, s'a impus României prin tratatul de la Paris supranumit al „minorităților, anumite stipulațiuni pentru toleranță și drepturilor minorităților etnice“ (p. 23).

„Am căutat de a lămurii situațiunea indigenatului“ (p. 25).

„Căci după cum spune d-l Morgan, ele punând interesul personal deasupra iubirea de patrie, sunt de un periculos exemplu“ (p. 28).

„In aceste împrejurări se întâmplă că supușii unor State să contracteze naturalizare a altei naționalități“ (p. 49).

„Comisiunea de naturalizare nu a avut încă ocaziune de a se pronunța asupra chestiunii în privința căreia...“ (p. 68).

„Fiind supus un atare copil numai la autorizarea guvernului de a rămânea în țară și declara că vrea să se așeze în țară...“ (p. 69).

„Nu lipsim de a pune în evidență amintirea tuturor și mai ales a eroilor francezi“ (p. 72).

„Totuși s'a decis de mai multe ori că recunoașterea calității de român, a unui român de origine, are de efect spre deosebire de naturalizare de a acorda capacitatea de a dobândi imobile rurale...“ (p. 77).

„Senatorul Costaforu a pus în evidență necesitatea ce este pentru a se acorda, naturalizarea trebuie să fie cerută“ (p. 90).

„Beneficiul acordat străinului de către națiunea care l'a adoptat, fiindcă l'a crezut demn, se întinde și în privința familiei naturalizatului...“ (p. 100).

„Asimilarea străinului naturalizat cu românul este, ca consecință a dispozițiunilor legale, în totul completă“ (p. 101).

„Și dacă se permite oricărui cetățean, de a putea renunța la cetățenie...“ (p. 102).

„Și neputându-se tăgădui că după războiu, s'a observat și la noi o tendință pentru unii spre ma-

terialism exagerat, spre slăbire a virtuților civice...“ (pag. 110).

„Astfel că stabilind o armonie cumpănită față de interesele generale să oprească pe orice inamic al țării și al neamului de a triumfa în lupta ce duce contra civilizațiunii, cu care ne mândrim...“ (p. 118).

„Astăzi când conspiratorii contra organizațiunii noastre sociale apar atât de des și suntem înconjurați de răi voitori, credem că între remediile ce sunt spre a se conjura pericolul, dacă în principiu am deschis în mod larg poarta cetățeniei române...“ (p. 133).

„Dar în baza dreptului de apărare și în limitele acestui drept, consacră Statului ce le-a concedat, puțința revocării lor, dacă survin împrejurări și fapte din partea naturalizaților ce le crede periculoase însăși existenței sale“ (p. 139).

Mă opresc deocamdată și-mi rezerv dreptul să mai reproduc și alte fraze în cursul acestui studiu, și cum nu pot să cred că d-l Maxim nu știe românește, sunt nevoit să admit că toate aceste greșeli de stil, se datoresc grabei cu care autorul și-a conceput și scris lucrarea.

Imi pare rău că nu pot să laud, fără restricțiuni, cartea d-lui Maxim, și că tocmai eu să fiu acela care să îi spun lucruri neplăcute, mai întâi fiindcă am onoarea să cunosc pe autor de foarte multă vreme și am cele mai bune relațiuni cu d-sa, apoi pentru că este un om care a muncit toată viața și a ajuns numai prin muncă la una din cele mai înalte trepte ale magistraturii noastre. Am ezitat multă vreme și am așteptat aproape un an ca să vie altul care să îi spună aceste lucruri: voi căuta mai la vale să pun în lumină toate calitățile cărții d-lui Maxim, dar nu pot să nu semnaliez încă de la început, lipsurile pe care toată lumea le poate vedea cu ușurință.

II

În materia naționalității³⁾, principiile cad pe planul al 2-lea și fiecare Stat are dreptul să reguleze această chestiune, așa după cum îi dictează interesele sale, cu două mici restricțiuni: a) să nu transforme cu prea mare ușurință, pe ori și ce străin în național, căci prin aceasta ar nemulțumi pe celelalte State, și s'ar expune, poate, la re-

3) Înainte să intru în analiza lucrării d-lui Maxim, cer voie să spun câteva cuvinte asupra naționalității de origine, chestiune despre care d-sa nu se ocupă. După cum se va vedea, m'am molipsit și eu de la autorul nostru, care are o mare slăbiciune, pentru digresiuni. Adevărul este că aveam ceva de spus despre legea din 1924, dar nu credeam că merita un studiu special; dând peste lucrarea d-lui Maxim am crezut că pot să fac "d'une pierre deux coups": să analizez cartea d-sale și să fac în același timp, o critică redusă a legii 1924. Aceasta și numai aceasta este cauza pentru care m'am ocupat de cartea d-lui Maxim.

presalii; b) să țină seamă într-o proporție oareșicare și într-o formă care poate să varieze, de voința individului pe care îl transformă în național. În afară de aceste două excepțiuni, Statele pot să adopte orice sistem din acele cunoscute, cu ajutorul cărui să-și determine pe naționali săi, iar la nevoie să inventeze chiar un sistem nou, căci legea naționalității este o lege internă și fiecare Stat este stăpân să o modifice așa cum vrea, ca pe oricare altă lege internă.

Dacă însă în teorie pură toate sistemele sunt bune și pot fi apărate cu argumente de valoare egală, în fapt, Statul, ținând seamă de situația populației sale, este obligat să adopte sau sistemul sângelui, sau pe acela al locului nașterii, sau în fine o combinație oareceare, între aceste două sisteme opuse.

Așa de pildă noi românii, înainte de război, când revendicam Basarabia, Bucovina și Transilvania și puneam înainte faptul că locuitorii acestor provincii, sunt nepoții lui Traian, nu puteam pe de altă parte să admitem un alt sistem decât acela al sângelui și acesta cât se poate mai riguros, căci ar fi fost absurd ca pe de o parte să invocăm sângele și origina comună, iar pe de alta să transformăm în român pe ori și ce străin, pe care întâmplarea l-a făcut să se nască pe teritoriul nostru. Astăzi chestiunea se schimbă și țara românească nu mai are nici un interes ca să susțină cu îndârjire că toți copiii noilor români de pe marginea Nistrului, frontiera Ungariei și mahalalele orașelor din provinciile alipite, trebuie neapărat să fie români, chiar când sunt născuți și crescuți în Franța unde sunt peste 20.000 sau în America unde sunt mult mai mulți. Singura chestiune de actualitate pentru noi românii, nu mai este astăzi principiul după care se capătă naționalitatea, ci mai de grabă acela după care se pierde și nimeni nu ar fi avut nimic de spus dacă noua lege din 1924 ar fi înmulțit aceste cazuri și ar fi prevăzut printre ele pe autorii campaniilor de tot felul ce se duc în contra țarei, în special de unii din cei 20.000 de români stabiliți în Franța și de ceilalți mulți stabiliți în America.

Autorii legii din 1924, sub influența tradiției și poate sub acea a autorilor de drept internațional, au rămas la sistemul sângelui, cu o simplă excepție în favoarea copiilor găsiți, care la rigoare nu eră necesară, căci ajungeam la același rezultat chiar în tăcerea legii, grație prezumpțiunii care vrea ca acești copii să fie presupuși că s'au născut din părinți români. Se poate ca autorii legii să fi avut dreptate, căci nu văd ce am fi putut noi câștiga, din punct de vedere românesc, dacă am fi adoptat într-o proporție oarecare, sistemul locului nașterii și am fi transformat în români pe toți copiii născuți din refugiații lumii întregi, Orient sau extrem-Orient, și căzuți ca lăcustele pe malul Nis-

trului, frontiera ungurească și mahalalele orașelor mari sau mici din Basarabia, Bucovina și Transilvania.

Rămas fidel sistemului sângelui articolul 2 consideră drept români: a) pe copiii legitimi ai tatălui și pe acei naturali ai mamei, ori unde s'ar fi născut ei, în țară sau în streinătate; b) pe acei legitimați de un român, indiferent de naționalitatea mamei lor și pare să pună capăt unei controverse, dând naștere unui nou conflict de legislațiuni, cu toată dorința evidentă a redactorilor legii, cari au căutat să evite, mai mult decât trebuie chiar, aceste conflicte.

Să mă explic. Sub imperiul codului nostru civil se discută dacă recunoașterea transmite sau nu, copilul natural, naționalitatea de român a tatălui său și eu am susținut afirmativa în mai multe rânduri, iar Curtea de Casație a consacrat această teză printr-o decizie recentă.

Așa după cum este redactat textul art. 2 se pare că controversa a fost rezolvată în contra părerei susținută de mine și că numai legitimarea poate transmite copilului naționalitatea română; din expunerea de motive și din explicațiunile date la Senat de către Ministrul Justiției, rezultă că autorii noiei legi nu au avut nici cea mai mică cunoștință despre această dificultate, pe care dacă au rezolvat-o într'un fel este că nu au cunoscut soluția cealaltă. În adevăr, expunerea de motive, pune recunoașterea alături de legitimare atunci când spune că „copilul natural al unei streine *poate fi legitimat sau recunoscut* de un român; în această ipoteză copilul este socotit că a fost în totdeauna român de oarece „*legitimarea sau recunoașterea* a seamănă în totul pe cel legitimat sau recunoscut cu copilul legitim“.

Concluzia logică a acestor considerațiuni ar fi fost ca textul art. 2 alin. c, să vorbească și de copiii recunoscuți pe când el nu vorbește decât numai de acei legitimați. La Senat, răspunzând d-lor Popovici și Pangrati, oameni cari nu cunosc dreptul și cari erau foarte emoționați când li s'a citit că legitimarea produce efecte retroactive, Ministrul Justiției, începe prin a ne spune că trebuie să distingem 3 situațiuni: legitimarea, recunoașterea și adopțiunea, iar odată ajuns la recunoaștere ne spune: „Nu ne mai rămâne dar acum decât să adăugăm câteva cuvinte asupra recunoașterii copilului în ipoteza art. 304 cod. civ. când recunoașterea nu ar fi fost urmată de legitimare. În adevăr să presupunem că copilul a fost recunoscut prin actul de naștere sau prin o declarație autentică, dar care n'a mai fost urmată de căsătorie. Cum în codul nostru efectul legitimării se produce prin faptul căsătoriei, iar nu prin acela al simplei recunoașteri, copilul va rămâne cu naționalitatea mamei, afară de cazul când în legiunile din provin-

ciile alipite, pentru copiii din acele provincii, recunoaşterea ar avea un efect propriu, independent de acel al legitimărei prin căsătorie subsequentă". (Expunerea de motive, pag. 124).

De unde rezultă că pentru Ministrul Justiţiei numai copiii legitimaţi devin români în urma căsătoriei mamei lor cu un român, copiii numai recunoscuţi de tatăl lor, rămân ai mamei şi iau naţionalitatea acesteia, când este străină. Se vede de aici că legiuitorul nostru nu a avut cunoştinţă despre dificultatea la care dădea naştere sub imperiul codului nostru civil, chestiunea recunoaşterii copilului natural de către tatăl său; că recunoaşterea despre care vorbeşte expunerea de motive este numai aceea care precedează legitimarea şi că în intenţia autorului legii, numai copiii legitimaţi, devin români.

În afară însă de recunoaşterea voluntară, există în legea noastră un caz de recunoaştere judecătorească prevăzută de art. 307 din cod. civ. şi întreb dacă copilul despre care vorbeşte acest articol, devine sau nu român, în urma hotărârei tribunalului care îl declară copilul natural al unui tată român? Nu, dacă consultăm textul legii care vorbeşte numai de acei legitimaţi; da, dacă ne gândim că copiii găsiţi sunt români, căci aceştia nu pot să aibă această calitate decât numai fiindcă legiuitorul, a presupus cu multă dreptate, că ei sunt născuţi din părinţi români şi atunci cum se poate ca acelaş copil recunoscut judecătoreşte, ca fiind a unui tată român, să rămâie străin?

Dar dacă copilul despre care vorbeşte art. 307 este român, căci nu se poate altfel, de ce acelaş copil, recunoscut fără judecată, de către tatăl său, nu ar avea această calitate, căci unde serie că este vreo deosebire între recunoaşterea voluntară şi aceea judecătorească şi apoi şi mai cu seamă, care este omul cu bun simţ care poate să înţeleagă de ce copiii găsiţi fără tată şi fără mamă sunt români, pe când copilul recunoscut de tatăl său român, trebuie să rămână străin, dacă mama lor nu e românească? Întocmai după cum un personaj dintr'o comedie a lui Beaumarchais, dacă nu mă înşel, pretinde că poţi să traversezi toată Anglia cu un singur cuvânt englezesc (Goddam) tot aşa şi eu, am ferma convingere, că poţi să înţelegi ori şi ce lege românească, dacă porneşti dela aforismul d-lui Duguit „en vérité nos législateurs sont des ignorants" (4) pe care am să-l citez de sigur de mai multe ori în cursul acestui studiu. Art. 2 dă naştere unui nou conflict de legislaţiuni, căci copilul natural recu-

noscut de mama sa franceză, nu-şi pierde calitatea de francez cu toate că a fost legitimat de un tată român şi va avea astfel două naţionalităţi. Eu găsesc că acest accident nu are prea mare importanţă în materia aceasta unde conflictele sunt greu de înlăturat, dar mi s'a părut că autorii legii din 1924, inspiraţi prea mult de principii, au făcut sfaturi ca să înlăture astfel de conflicte şi în aceste condiţii mă întreb, cum de nu l-au văzut şi pe acesta.

III

Naturalizarea ocupă un loc aparte în materia naţionalităţii prin aceea că ea trebuie cerută, iar Statul are deplină libertate să o refuze, chiar dacă străinul îndeplineşte toate condiţiunile cerute de lege, în schimb atunci când este vorba de naţionalitatea de origină sau de aceea care se dobândeşte prin beneficiul legii, voinţa individului nu joacă nici un rol şi Statul este obligat să o acorde tuturor acelor care se găsesc în situaţiunea prevăzută de texte. Sub imperiul codului nostru civil, naturalizarea se acordă printr'o lege, produce efecte pur individuale şi odată acordată, ea nu mai putea fi retrasă, ci numai pierdută în anumite cazuri, cari erau aceleaşi pentru toată lumea, români de origină sau naturalizaţi. Noua Constituţie şi legea din 1924 schimbă aceste trei principii, caracteristice vechilor noastre leguiri şi decid: a) că naturalizarea va putea fi acordată de acum înainte de către Consiliul de miniştri; b) că produce efecte colective; c) şi că poate să fie retrasă în timp de război, independent de cazurile în care poate să fie pierdută întocmai ca şi naţionalitatea de origină. După cum se vede chestiunea e simplă şi nu rămâne altceva de făcut decât numai să ne întrebăm, dacă legiuitorul a fost bine inspirat atunci când a modificat vechile texte? Fără vorbă multă, cred că da, căci interesele pe care le aveam înainte de război, ca să facem din naturalizare un mijloc excepţional de dobândire a naţionalităţii româneşti, au dispărut astăzi şi prin urmare este drept să scoatem naturalizările de sub influenţa Corpurilor legiuitoare, unde lucrurile mergeau prea încet, şi să le acordăm efecte colective, căci este absurd ca tata să aibă altă naţionalitate decât mama şi copiii minori, numai pentru ca să respectăm cu orice preţ, nişte principii pe care nu le mai respectă nimeni. Este sigur că d-l Maxim, ştie aceste lucruri ca şi mine şi le-ar fi putut spune tot aşa de scurt, dacă nu ar fi comis imprudenţa să citească câţiva autori şi dacă nu s'ar fi găsit, mai cu seamă, obligat, să ne spuie şi nouă ceea ce a citit.

Odată hotărât să serie mult, era fatal să înceapă printr'o introducere în care nu putea să spuie nimic nou, în afară numai de admiraţia sa pentru toţi aceia cari au făcut legea, ministru, redactori,

4) Când vorbesc de legiuitor, mă gândesc la redactori, raportori, deputaţi cari şi fac un punct de onoare ca să propună amendamente şi la acei care le resping şi votează textul propus. Miniştrii sunt în afară de cauză căci ei mai au şi altceva de făcut şi nuli se poate cere ca să cunoască până în cele mai mici detalii ori ce lege.

raportori și deputați (5), și să ne expună apoi principiile naționalității și ale naturalizării, lucruri lipse de interes, mai întâi fiindcă ceea ce ne spune d-sa ni le spun toți autorii în tratate generale de drept și apoi fiindcă nu avem nevoie de ele pentru ca să înțelegem naturalizarea, așa că cele 28 de pagini dela început puteau să lipsească pentru binele tuturor și cartea să înceapă dela această pagină cu istoricul naturalizării. D. Maxim, în afară de introducere își împarte carte în 8 capitole, cu mai multe secțiuni, fiecare; un appendice și mai multe anexe, căci în afară de naturalizare se mai ocupă de pierderea naționalității românești prin naturalizare și a româncei prin căsătorie; de cetățenia de onoare; de legea naționalității române din 1924 în raport cu tratatele de pace; ne dă textul acestei legi și a regulamentului său; extrase din principalele legi străine, privitoare, după cum se exprimă d-sa, la pierderea naționalității și în fine o tablă de materie detaliată, care conține 20 de pagini și care singură este în măsură să ne dea o idee exactă și completă a operei d-lui Maxim și să înlocuiască la nevoie, tot restul cărții. Capitolul I este intitulat „Principii și istorie” și cuprinde 3 secțiuni: a) principiile naționalității; b) principiile naturalizării; c) un scurt istoric al naturalizării și asupra acestor lucruri nu am să revin, de oarece am spus mai sus, că cel puțin două secțiuni din cele 3, nu spun nimic nou și nu au o prea mare relațiune cu subiectul lucrării.

Capitolul II este intitulat „Condițiunile naturalizării” și are 4 secțiuni: a) condițiunile de fond; b) reducerea și dispensa de stagi; c) dispense de stagi provocate de război; d) naturalizarea românilor de origine și suprimarea recunoașterii. Se înțelege ușor că secția I-a care se ocupă de condițiunile de fond ale naturalizării, este cu mult cea mai importantă și că astfel o să insistăm mai cu seamă, asupra ei. Sediul materiei este articolul 7 și cea dintâi condiție pe care o cere acest text viitorului român, este vârsta de 21 ani împliniți, pe când sub imperiul codului civil, și sub acela a principiilor dreptului internațional privat, vârsta era majoritatea fixată de legea națională a străinului care cerea să fie naturalizat. Dacă admitem că legile au la baza lor, altceva decât capriciul diferiților legiuitori, apoi este ușor de înțeles că atunci când o lege străină a fixat majoritatea supușilor săi, la vârsta de 24 de ani, a avut în vedere considerațiuni serioase, cari nu au putut să dispară prin simplul fapt că unul din ei a venit în țara româ-

nească și cere să fie naturalizat. Redactorii legii din 1924, sub influența literaturii franceze, care apasă asupra ideii că orice lege asupra naționalității, este o lege internă de ordine publică internă, au fixat vârsta de 21 ani, majoritatea legi noastre, fără nici un motiv serios, iar d. Maxim îi aprobă, de oarece spune d-sa „sistemul noului nostru legiuitor, cu toată lacuna ce o prezintă, *este cel mai preferabil*, pentru că în materie de naturalizare, fiind în joc o chestiune de interes public, toate principiile care guvernează statutul personal al străinului, trebuie să cedeze, legii teritoriale”. (pag. 41).

Eu nu prea văd bine conflictul și știu în schimb, cum se poate evita, dar soluția este împrumutată d-lor Pillet și Niboyet (pag. 127) cari pornind de la ideea că Franța are nevoie să-și mărească populația în mod artificial, ajung forțat la concluzia că legea franceză asupra naturalizării, nu are nevoie să se preocupe de dispozițiunile legilor străine, cari fixează majoritatea la o vârstă mai înaintată. Noi românii, cari avem în materia aceasta, alte interese ca francezii, puteam prea bine să cerem străinului atât majoritatea legii noastre cât și aceea a legii sale naționale. În fața textului clar al articolului 7, cât și a expunerii de motive, rezultă că străinul mai mic de 21 ani nu poate cere naturalizarea, chiar când ar fi major după legea sa personală, și o poate dobândi, dacă are această vârstă, chiar atunci când legea sa națională nu îl consideră major, adică capabil să facă o asemenea cerere, pentru care cere vârsta de 24 ani. D. Maxim, care primește cu ușurință prima soluție nu o admite pe cea din urmă, cu toate că la pagina 41, găsește că sistemul legiuitorului nostru „este cel mai preferabil” și crede că „naturalizarea nu se acordă de cât acelor străini cari au atins și vârsta majoratului, după legea lor națională” (pag. 44). Argumentarea este originală și mă simt dator să o reproduc în întregime. „Deși nu găsim în desbaterele urmate în Adunările legiuitoare și nici în Expunerea de motive ideea formală a respectării principiului de drept internațional privat, privitor la statutul personal al străinilor, *în statuarea asupra cererilor de dobândire a naționalității române*, când s'a admis și discutat zisul alineat, totuși în mod implicit, socotim că s'a avut în vedere și acest principiu, cerându-se pe lângă un minimum de vârstă, conform majoratului legii române, pentru ca solicitantul să obțină favoarea naturalizării și condițiunea formală, ca dânsul, deosebit de cerere, să facă în scris o manifestare de voință autentificată, care implică ideea că o poate efectua, numai dacă este capabil potrivit legii sale naționale, de a schimba naționalitatea. Ori această nouă cerință a legii presupune neapărat majoratul solicitantului, după legea sa națională, fiind o re-

5) „Si nu putem de cât să admirăm pe toți factorii cari au contribuit spre a ajunge la alcătuirea acestei legi, care dacă nu este desăvârșită, denotă progres simțitor. Legiuitorul a avut greutate, *căci trebuie să caute de a satisface* interesul ce îl are țara de a închide portile cetățeniei tuturor celor periculoși” pag. 4.

gulă constantă, că facerea unei asemenea declarațiuni, cerând o libertate de voință, liberul exercițiu al drepturilor civile, este inaccesibil minorilor cari nu se bucură de acest exercițiu. *Este totuși greu de a ajunge numai prin deducțiune la înlăturarea zisei dificultăți* (p. 42).

Da, foarte greu, ba chiar imposibil, după părerea mea. Să pleci dela faptul că alineatul 2, obligă pe străin să facă o cerere de naturalizare și o declarație că se leapădă de cetățenia străină, după formele prevăzute de art. 21, adică în formă autentică, și să ajungă la concluzia că acest individ trebuie să fie în același timp, major după amândouă legile, române și străine, este în adevăr ceva foarte greu, mult mai greu decât crede d. Maxim.

Ce legătură poate să fie între declarația autentică cerută de alineatul 2 și pe care poate să o facă la rigoare ori și ce minor, dar mai cu seamă individul de 21 ani, și majoritatea cerută de legea străinului? Legea din 1924 este foarte clar redactată și dacă ar fi vrut ca străinul să aibă pe lângă vârsta de 21 ani și majoritatea cerută de legea sa națională, ar fi spus-o în alineatul I și nu ar fi lăsat pe d. Maxim să o tragă cu atâtă greutate, din alineatul II, care spune cu totul altceva. Toată argumentarea autorului se reduce la aceea, că declarațiunea cerută de alineatul 2 nu ar putea să fie valabilă, dacă străinul nu este capabil să o facă, adică dacă nu este, în același timp, major după legea sa națională.

Dar unde a văzut d. Maxim, că legiuitorul nostru se ocupă de valabilitatea cererei și a declarațiunei, examinate, după principiile legilor naționale ale străinilor? Autorii legii din 1924, convinși că legea lor este o lege internă, lucru pe care îl spun, atât în expunerea de motive cât și în discuțiunile dela Cameră și Senat, au tras un număr de concluziuni care decurg din acest principiu și a impus străinului în cele dintâi cinci alineate, toate condițiunile pe care le-a crezut necesare, fără să se ocupe de dispozițiunile legilor străine. Redactorii legii au găsit chestiunea vârstei în manualul d-lor Pillét și Niboyet, autorii la modă și au adoptat soluția, fără să se mai gândească că în această materie situația în Franța este alta decât la noi, unde după credința mea, cea mai bună lege asupra naturalizării ar fi legea sanitară care să înmulțească numărul moașelor și doctorilor la țară.

Pe lângă alineatul 2, d. Maxim, invoacă în favoarea tezei sale și alineatul 6 al aceluiaș articol care cere străinului „să fi pierdut naționalitatea străină sau să o piardă, potrivit legilor sale, prin efectul dobândirii naționalității românești” (art. 7 al. 6).

Dacă nu am ști că aliniatele 1 și 6 sunt luate din tratatul d-lor Pillét și Niboyet, și deci cum trebuiesc interpretate, argumentul tras din al. 6 ar avea mult mai mare valoare decât acela tras din al. 2, căci s'ar

putea spune că legiuitorul nostru vroid să o înlăture cu orice preț, situația individului cu două naționalități, a înțeles, atunci când a cerut străinului să facă dovada că și-a pierdut naționalitatea de origine, că el este capabil să o piardă, ceeace înseamnă că are majoritatea cerută de legea sa personală.

Cu alte cuvinte s'ar putea susține că legiuitorul nostru în cele 5 aliniat ale articolului 7, privește situația străinului, din punctul de vedere al legii românești și îi cere un număr de condițiuni pe care trebuie să le îndeplinească; în al. 6 privește situația din punctul de vedere al legii străine și îi cere să facă dovada că odată devenit român, prin naturalizare, el își pierde naționalitatea pe care o avea până atunci, ceeace presupune că acest străin este major, după legea lui națională, căci nimeni, examinat din punctul de vedere al acesteia din urmă legi, nu poate să-și piardă naționalitatea dacă nu are vârsta legiuită.

În ceeace mă privește, cred că această argumentare nu are nici o valoare pentru că alin. I este imprumutat d-lor Pillét și Niboyet, care știu ce spun și anume că legea de naturalizare nu are nevoie să se ocupe de altă legi străine, atunci când este vorba să ne spună care sunt condițiunile pe care le cere și în special vârsta.

Asta spun autorii, asta a vrut legiuitorul nostru și așa trebuie interpretat al. I al art. 7: candidatul la naturalizarea românească, trebuie să aibă 21 ani împliniți și nimic mai mult. Aliniatul 6 al articolului 7 are altă explicație, pe care o dăm mai la vale, căci așa după cum este redactat, el nu are nici un înțeles.

Am spus și trebuie să o mai repet: o lege asupra naturalizării nu are nevoie să se ocupe prea mult de dispozițiunile legilor străine, atunci când țara are nevoie de cetățeni ca Franța sau America de Sud și eventualele conflicte de legi nu trebuie să oprească pe nici un legiuitor.

Dacă vrei să naturalizezi străini mulți nu ai nevoie să te ocupi dacă sunt sau nu majori după legea lor națională, nici dacă Statul căruia aparțin, admite sau nu pierderea naționalității de origine, este destul să nu acorzi cetățenia în condițiuni prea ușoare care să poată da naștere la protestări din partea celorlalte State.

Că este bine ca un individ să nu poată avea două naționalități, este un lucru pe care îl înțelegem cu toții, dar această frică nu poate să meargă până acolo încât să paralizaze o lege de naturalizare. Aceste lucruri sunt foarte bine expuse în tratatul d-lor Pillét și Niboyet de unde se pare că s'au inspirat redactorii legii noastre, și unde citim că nu este nevoie ca legea de naturalizare să se întrebze dacă o lege străină permite sau nu, supușilor săi, să schimbe de naționalitate. „Tout d'abord cette perte de nationalité ne dépend pas de lui, mais de la loi de son pays d'origine qui détermine

souverainement la conséquence du changement de nationalité de ses ressortissants. *Ensuite on ne peut refuser la naturalisation aux individus, dont la loi nationale ne veut pas en reconnaître l'effet, pour ce motif qu'il faudrait éviter une double nationalité*" (p. 133).

Autorii atrag însă atenția asupra pericolului la care a dat naștere legea nemțească Delbrück și ne spun, că legea franceză din 1889 nu cuprinde nici un mijloc de apărare altul decât numai puterea pe care o are guvernul să refuze ori și ce cerere de naturalizare. Ne mai spun că astăzi, mai multe proiecte de lege, dintre cari unul chiar votat de Senat, încearcă să pună capăt acestei situațiuni. Din cele spuse de d-nii Pillet și Niboyet rezultă că acești autori caută o formulă cu ajutorul căreia să ne putem apăra în contra unor anumiți străini : aceia care au o lege națională similară legii Delbrück și care înțeleg să beneficieze de ea; dar nici într'un caz în contra acelor cari sunt de bună credință și care nu pot scăpa de legea lor de origină decât numai din cauză că această lege nu cunoaște principiul pierderii naționalității. Legiuitorul nostru nu a înțeles prea bine chestiunea „et pour cause“ după cum ar spune d. Duguitt, și a hotărât în aliniatul 6 că străinul „să fi pierdut naționalitatea străină sau să o piardă, potrivit legilor țării sale, prin efectul dobândirii naționalității române“, confundând astfel pe străinii, cari nu pot schimba de naționalitate, fiindcă legea lor personală nu cunoaște acest principiu cu aceia cari au la dispoziție o lege Delbrück și înțeleg să uzeze de ea. La senat, comitetul delegaților suprimase textul aliniatului 6, probabil sub inspirația raportorului, d. Procopiu, care a dovedit că înțelege chestiunea, așa cum a fost expusă de mine mai sus. D-nii Popovici și Pangrati, oameni cari nu cunosc drept în general, nici prin urmare aceste chestiuni de specialitate, au fost cu drept cuvânt alarmați de consecințele posibile ale legii Delbrück și au cerut guvernului un mijloc de apărare. Ministrul, care nu poate să cunoască toate legile din lume în toate detaliile lor, nu a înțeles cauza pentru care comitetul delegaților a suprimat aliniatul 6 și astfel, în loc să despărță chestiunile și să găsească un remediu în contra situațiunei creată de o lege Delbrück oarecare, a înscris din nou în lege textul suprimat care confundă două situațiuni cu totul deosebite. D-l Procopiu, singurul care cunoaște chestiunea, văzând că nu vorbește aceeași limbă ca toți cei alți, nu a mai insistat și astfel pentru satisfacția tuturor s'a votat aliniatul 6 așa după cum eră scris în expunerea de motive.

Să fim noi obligați să îndurăm toate consecințele erorilor comise de legiuitorul nostru, chiar și a acelor greșeli cari se puteau evita așa de ușor ?

În ceea ce mă privește, cred că nu și de aceea aliniatul 6 al articolului 7 trebuie redus la aceea ce

este în realitate : o armă în contra străinilor cari au în legislația lor națională o lege Delbrück și care înțeleg să uzeze de ea. Toți ceilalți, adică străinii cărora legea lor personală nu le permite să-și schimbe naționalitatea de origină sau supune această schimbare unor condițiuni prea greu de realizat în practică, rămân în afara acestui text și vor putea fi naturalizați dacă au îndeplinit celelalte condițiuni cerute de art. 7 căci așa cer principiile de drept, iar legiuitorul nostru nu le-a căleat, pentru bunul motiv că nu le-a cunoscut.

În contra legii Delbrück s'au luat măsurile necesare prin art. 278 al tratatului dela Versailles și se mai pot lua și altele ; măsura luată prin aliniatul 6 este nedreaptă căci sunt nemți oameni de treabă cari nu pot să fie trași la răspundere pentru o lege făcută fără concursul lor ; a întinde acest text și a-l aplica tuturor străinilor este absurd și condamnat de principiile care guvernează naturalizarea.

Eu nu cred că avem nevoie de o lege asupra naturalizării și spuneam că ar fi fost mai bine să înmulțim numărul moașelor și al doctorilor la țară, dar dacă am făcut-o, apoi trebuie să o interpretăm într'un mod rațional, adică să facem din ea o lege internă care să corespundă nevoilor noastre fără să ne ocupăm prea mult de legile străine și fără să căutăm a evita cu orice preț, toate conflictele posibile, pe care, ori și câte sacrificii ai face, nu ești sigur nici odată, că le poți înlătura cu desăvârșire. În rezumat alineatul 6 al articolului 7 trebuie interpretat în înțelesul că poate deveni român ori și ce individ care își pierduse deja naționalitatea de origină, în momentul când a introdus cererea de naturalizare ; acela care o va pierde în baza unui text al legilor sale, prin simplul fapt că a dobândit-o pe a noastră ; în fine că poate deveni român, ori și ce străin, a cărui lege personală nu cunoaște principiul pierderii naționalității, sau care supune această pierdere unor condițiuni prea greu de realizat, căci dacă e vorba să facem teorii, apoi cea mai bună este tot aceea care vrea, ca un principiu condamnat de civilizația noastră, cum este acela cunoscut sub numele de „l'alégerance perpetuelle“ să poată fi condamnat de a lege românească. Și pentru că avem alineatul 6, căruia trebuie să îi găsim o aplicare și pentru ca aceasta a fost preocuparea legiuitorului nostru, acest text se va aplica numai în contra străinului care are printre legile sale personale, o lege Delbrück.

D. Maxim crede că chestiunea nu poate să fie rezolvată decât numai pe cale legislativă și că până atunci „solicitanții greci, sârbi sau elvețieni, vor fi în impas, pentru că ei nu vor putea obține naturalizarea română, din cauză că autoritatea română, nu le va putea da garanțiile cerute de legile lor naționale, spre a se degaja de naționalitatea de origină. Și în realitate cum ar putea autoritatea

română să dea asigurare că solicitantele grec, sârb sau elvețian, va fi primit cu certitudine în cetățenia română imediat ce va obține, *autorizarea guvernamentală a țării sale de a renunța*“ (p. 51).

Alineatele 1 și 6 ale articolului 7 sunt singurele care pot da naștere la orîșicare discuție, celelalte secțiuni ale Capitolului 2 cari tratează despre reducerea și dispensa de stagiul; despre dispensele de stagiul provocate de război și despre naturalizarea românilor de origine nu sunt decât parafrizarea textului legii, a expunerii de motive a raportului d-lui Athanasovici și de unde se pot reține două chestiuni: a) aceea a străinului care și-a făcut serviciul militar la noi în țară; b) cum vor putea dovedi puțini români de origine care au mai rămas prin Turcia, Bulgaria, Serbia, originea lor românească.

În ceea ce privește prima chestiune, d. Maxim crede de acord cu raportorul legii „că unui asemenea străin, care a îndeplinit în mod integral obligațiunile serviciului în armata activă, i se poate acorda dispensa de stagiul“. (p. 59). Eu cred că se înșală și se lasă influențat de un proiect de lege propus în Franța, unde situația este alta ca la noi, și uită că tot d-sa ne spune mai sus că serviciul militar „este o sarcină publică ce incumbă oricărui locuitor ce se folosește de protecția legilor“. (p. 58), iar faptul că ai servit ca ordonanță unui ofițer de administrație, intră greu în cuvîntul „utili națiunii“ de care se servește art. 8 atunci când admite reducerea de stagiul. Ori cum ar fi lucrurile, nu se vede pentru ce un individ de 21 ani ar putea să fie scutit de stagiul numai pentru că a făcut serviciul militar, pe care tot trebui să-l facă unde-vă, pe când un altul de 40-50 ani, care stă în România de 20 ani, să mai aibă totuși nevoie de un stagiul de 10 ani, care să înceapă din ziua cererii de naturalizare.

Adevărul este că condițiunea aceasta a stagiului nu are nici o legătură cu puținele principii care guvernează chestiunea naturalizării, cu toată tradiția și dreptul comparat. Dacă ai nevoie de națională condițiunea stagiului, nu are nici o justificare și se poate prea bine suprima; dacă nu ai nevoie, de alți români noi, atunci nimic nu te împiedică să mărești stagiul cât de mult și să lași cazurile excepționale, la aprecierea Comisiunii și Consiliului de miniștri, cari să-l poată reduce cât de mult sau chiar suprima, fără nici o altă îngrădire. A doua chestiune, aceea a românilor de origine cărora li se acordă naturalizarea fără îndeplinirea condițiilor celor grele cerute de art. 7, este foarte interesantă și rezultă din cele spuse de d. Maxim, că este aproape imposibil ca acești români să facă dovada originii lor, așa că sunt foarte multe probabilități ca lustragii dela hotelul Boulevard și bragagii dela Sf. Gheorghe, au să beneficieze și de acum înainte de ușurințele create de art. 10.

Chiar în părțile în care d-l Maxim se mulțumește să parafrazeze legea sau expunerea de motive, stilul rămâne același (6).

ALFRED JUVARA

(Va urma).

Dreptul de moștenire al Soțului Supraveștitor de Andrei Rădulescu M-mlbru al Academiei Române (Memoriile Academiei Române, Secțiunea Istorică, Seria III, Tom. V, Memoriul IV).

DREPTUL DE MOȘTENIRE AL SOȚULUI SUPRAVIEȚITOR este titlul ultimei lucrări juridice ce datorim d-lui Andrei Rădulescu, consilier la Înalta Curte de Casație și membru al Academiei Române.

Harnicul cărturar și magistrat abordează, în studiul său, una din problemele sistemului nostru succesoral, în care legiuitorul civil a voit, parecă, intenționat, să înlăture cele mai elementare considerațiuni de echitate, fără de cari o legislațiune apare ca produsul monstruos al unei mentalități izolate și cu desăvârșire străină de orice sentiment de umanitate.

După ce arată explicațiunea istorică a faptului că soțul supraviețitor e așezat, în ordinea succesorală, tocmai într'al 13-lea grad, autorul explică textele referitoare la această materie, făcând, apoi, asupra sistemului, judicioase observațiuni critice, care sunt ecoul convingerilor și sentimentelor nemărturisite ale întregii conștiințe juridice și sociale.

Discuțiunea problemei relative la situațiunea văduvei sărace în dreptul anterior, începând dela primele izvoare ale acestei instituțiuni de drept, face obiectul unei largi și erudite expunerii, de o claritate didactică.

Rînd pe rînd, situațiunea văduvei sărace, sub raportul dreptului de moștenire, este prezentată și discutată în cadrul dreptului lui Justinian, al Basilicalelor, al lucrării lui Armenopol, pentru ca mai în urmă să fie studiată, în toate amănuntele evoluțiunei ei, sub regimul dreptului vechi românesc nescris, al pravilei lui Alexandru Ipsilante, al Adunării de legi a lui Andronache Donici, al legiuirei Caragea, al legiuirei Calimach, pentru ca să ajungă în cele din urmă la construcțiunea actuală, pe care ne-o oferă codul civil.

Făcând analiza sistemului la care s'a oprit legiuitorul nostru civil, atunci când a fost vorba să reglementeze dreptul de moștenire al văduvei sărace, autorul consacră câteva pagini, cu deosebire de interesante, asupra naturei acestui drept, des-

6) „Socotim că atât considerațiuni economice cât și politice au legitimat pe noul legiuitor ca să extindă latitudinea organelor legale în aprecierea motivelor de dispensă de stagiul. Astfel, alătura cu industriașul fruntaș care dirijază o întreprindere măreață, artistul iscusit, petrolistul ce pune în risc capitaluri, în resurse de avuții importante...“ (p. 56).

„Și în Franța, încă din 1889 s'a luat măsură favorabilă pentru cei cari satisfac serviciul militar“ (p. 58).

„La 21 Dec. 1916 s'a promulgat legea cu un articol unic, prin care s'a autorizat guvernul de a putea recunoaște...“ (pag. 71).

„Socotim întemeiate motivele ce au îndemnat pe legiuitorul constituant în destăințarea recunoașterii, căci pe lângă că expresiunea însăși și este improprie, pentru că nu se recunoaște o situațiune anterioară preexistentă, în cazul art. 9 recunoașterea referindu-se la o situațiune de fapt ce nu există...“ (pag. 80).

Grăutatea este în privința dovezii ce incumbă românilor de origine spre a stabili că au această calitate, referindu-ne deci la românii din vechiul regat al Serbiei, ziși de pe Timoc, la cea pretinsă celor din Bulgaria dunăreană, a macedo-românilor din Jugo-Slavia, Grecia, Albania și Bulgaria, și a românilor de peste Nistru“ (pag. 83).

pre care conchide că este un adevărat drept de moștenire, iar nu un simplu drept de creață.

Este demnă de reținut expunerea frumoasă asupra precizării teoretice a acestui drept succesoral, care, după unii, ar fi un drept succesoral de o natură specială, după alții un drept succesoral neregulat, iar după alții un legat, pe care legea presupune că l-ar fi făcut soțul decedat.

Autorul arată, cu drept cuvânt, că văduva săracă nu este o rezervatară. Aceasta fiind situațiunea juridică a văduvei sărace, ea nu mai poate invoca această calitate, spre a reclama un drept de moștenire, în ipoteza că bărbatul a dispus prin testament de totalitatea averii sale. Dacă, însă, soțul nu a lăsat dispozițiunii testamentare decât numai pentru o parte din averea sa, în acest caz, dreptul de moștenire al văduvei sărace subsistă.

Chestiunea acestui drept succesoral al soției este pusă în legătură cu diferite situațiuni complicate, la care poate da naștere, în practică, faptul că bărbatul ar fi lăsat un testament.

Pentru practicianii dreptului, studiul acestor diverse situațiuni prezintă o însemnătate cu totul deosebită.

Intra cât codul nu dă nici un criteriu precis asupra calității de văduvă săracă, d. Andrei Rădulescu discută ce se înțelege prin această noțiune, criticând sistemul jurisprudenței noastre, care, după cum se știe, a hotărât că, spre a se putea aprecia dacă o văduvă este ori nu săracă, trebuie să se țină seama de situația pe care o avea soțul ei și să se invedereze situațiunea femeii în raport cu averea soțului.

D. Andrei Rădulescu combate, cu hotărâre, această interpretare a jurisprudenței noastre la care s'au raliat și jurisconsultii D. Alexandresco și Mateiu Cantacuzino.

În drept strict, teza d-lui Andrei Rădulescu este cea adevărată, deoarece, după cum foarte bine spune d-sa, o asemenea interpretare ar fi ca să creeze legea. Atunci când legiuitorul a înțeles să dea femeii posibilitatea de a trăi ca și în timpul căsătoriei, a spus-o formal, cum este, de pildă, în cazul art. 1279 c. c., când femeia are dreptul la întreținerea pe un an. Dacă acest drept, de a conserva intactă o situațiune materială pe care femeia a avut-o în timpul căsătoriei ar fi fost conceput ca având un caracter viager, legiuitorul ar fi spus-o, fie în art. 684, fie în art. 1279.

Trebuie, însă, să recunoaștem că interpretarea jurisprudenței noastre atenuiază, într-o largă măsură, inechitatea, cu care codul nostru a privit situațiunea femeii sărace sub raportul dreptului de moștenire.

După ce discută și drepturile, pe care art. 1279 c. c. le conferă văduvei în succesiunea soțului și după ce arată situațiunea dureroasă la care poate fi expus atât bărbatul cât și femeia, din cauza sistemului anti-uman al legii noastre civile, autorul trece la începutul de modificare a acestei situațiuni, făcut prin legea excepțională din 21 Decembrie 1916 și prin art. 4 al legii din 1921 asupra impozitului progresiv pe succesiuni.

Îmbrățișând apoi problema într-o perspectivă mai largă d. Andrei Rădulescu pune în legătură chestiunea discutată cu aspectele, pe care ea le prezintă în dreptul comparat.

În această ordine de idei, d-sa expune, mai întâiu, starea legislațiunii din teritoriile alipite, trecând, în urmă, la expunerea sistemelor successorale din celelalte țări.

Lucrarea se încheie cu o serie de juste și luminoase observațiuni asupra modificărilor, ce ar fi de introdus cu prilejul revizuirii și unificării codului civil.

Consiliul nostru legislativ, căruia îi revine această grea sarcină, va găsi în această lucrare ca și în celelalte studii de drept civil ale d-lui Andrei Rădulescu, o prețioasă contribuție.

Ar fi suficient să amintesc numai despre spinoasa problemă a privilegiului copărtasului, care dă naștere la atâtea situațiuni absurde, injuste și revoltătoare, problemă tratată magistral de d. Andrei Rădulescu, în valoroasa sa lucrare Studii de drept civil, vol. II. Privilegiul copărtasilor pentru ca să se

vadă aportul acestui neobosit cărturar la opera grea a progresului și fixării științei dreptului, operă care are într'însa ceva din legendara stâncă a lui Sisif și care, alături cu satisfacțiunea muncii și datoriei îndeplinite, îți dă strania și paradoxala senzație a unui ideal ce se depărtează mereu și care nici odată nu poate fi cucerit în întregime.

Recomandăm lucrarea d-lui Andrei Rădulescu tuturor acelor, cari apreciază o pagină ce închide o formă limpede, o gândire profundă și o pornire generoasă de suflet.

TRAIAN ALEXANDRESCU

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE, S. I

COMPLET SPECIAL CHIRII

Audiența dela 23 Octombrie 1925

Președinția d-lui GR. ȘTEFĂNESCU, Consilier

Carol Fröhlich cu Wilhelm Csallner

Decizia No. 2948

Chirii. Ordonanțe de expulzare date pe baza art. 43 din lege. Ridicarea dreptului de opoziție și apel. Recurs. Se exercită după competența din art. 27. Art. 34 și 27 legea chiriilor din 1924.

Ordonanțele de expulzare date pe baza art. 34 legea chiriilor din 1924, sunt supuse numai recursului neexistând drept de opoziție, sau de apel contra lor.

Recursul se exercită după normele de competență fixate de art. 27 din aceeași lege și de aceia recursurile îndreptate contra ordonanțelor date de jud. de ocoale, se judecă numai de Tribunalele de județ, nu de Inalta Curte de Casație.

Curtea,

Examinând actele cauzei și ascultând pe d. adv. Crișan în dezvoltarea motivelor de casare și pe d. adv. D. Moldovan în combaterea lor, și

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Carol Fröhlich contra seninței Nr. 5812-925 din 4 August, dată de jud. mixtă Brașov în proces cu Wilhelm Csallner.

Având în vedere că, prin această sentință jud. de ocol respinge cererea făcută de către recurent pe temeiul dispozițiilor art. 34 legea chiriilor din 1924, pentru expulzarea intimatului din imobilul deținut cu chirie, — cerere bazată pe motivul că numitul chiriaș, deși deține cu chirie o prăvălie, nu a introdus însă în termen acțiunea conform art. 27 din aceeași lege, pentru a se constată că are dreptul a deține imobilul și peste termenul de 1 an prevăzut de art. 3 din lege;

Considerând că, prin aliniatele 3 și 4 din art. 34 legea din 1924, dându-se proprietarilor dreptul de a evacua, pe baza unei simple ordonanțe de expulzare, pe chiriașii sus arătați, — textele de lege sus arătate precizează în același timp că, aceste ordonanțe de expulzare au a fi pronunțate de instanța competentă, după valoarea contractului și nu sunt supuse opoziției și nici apelului, ci numai recursului;

Că acest drept de recurs însă nu poate fi exercitat de cât după normele speciale de competență prevăzute de art. 27 legea chiriilor și ca atare ordonanțele date în această materie de jud. de ocoale nu pot fi atacate cu recurs decât numai la Tribunalele singura instanță de recurs pentru afacerile judecate de jud. de ocoale ca ultimă instanță, iar nu

la Inalta Curte căreia îi sunt supuse numai recursurile contra ordonanțelor de expulzare date direct de Tribunale.

Că astfel fiind, recursul de față îndreptat contra unei ordonanțe de expulzare dată de jud. de ocol, fiind îndreptat la Inalta Curte, este inadmisibil și se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul.

INALTA CURTE DE CAS. și JUSTIȚIE, S. III

Audiența dela 1 Iulie 1925

Președinția d-lui AR. ALEXANDRESCU, Consilier

C. Rădulescu cu Ministerul Instrucțiunii

Deciziunea No. 1222

Universitatea din Cernăuți. Caracterul autonom al Facultăților acestei Universități. Decan al Facultății de Drept. Revocarea lui de către Ministerul instrucțiunii. Act ilegal. Legea din 1875 pentru creierea Universității din Cernăuți.

Prin legea din 1875 pentru înființarea Universității din Cernăuți, această Universitate se administrează în mod autonom și Decanii Facultăților ce o compun nu sunt considerați ca agenți executivi ai Puterii centrale, și nici reprezentanți ai ei, ci ca organe executive ale Consiliilor Facultăților respective. Ei își dobândesc această calitate pe temeiul voturilor acelor Consilii, cari singure au dreptul a le retrage mandatul încredințat și de nicăiri nu rezultă că Ministerul Instrucțiunii îi poate revoca.

Aceste dispozițiuni ale legii din 1875 nefiind abrogate și nici modificate prin vreo lege intervenită în urma alipirii Bucovinei, Ministerul Instrucțiunii nu poate revoca pe acești Decani.

Curtea

Ascultând citirea raportului făcut în cauză, pe recurent în desvoltarea motivelor și pe d-l av. I. Dumitrescu în combateri și

Deliberând

Având în vedere că, prin recursul de față, recurentul atacă decretul regal prin care a fost revocat din funcțiunea de decan al Facultății de drept din Cernăuți, pe motiv că această măsură este luată de Ministerul Instrucțiunii, fără competență, cu călcarea legii de înființare și organizare a Universității din Cernăuți, cu exces de putere și denaturare de fapte;

Având în vedere că se constată din actele dosarului, că Ministerul Instrucțiunii numind ca profesor la Facultatea de drept din Cernăuți pe d-l Traian Ionașcu, consiliul acelei Facultăți, prin încheierea din 6 Noembrie 1924, a protestat în contra acestei numiri și a autorizat pe decan — recurentul de azi, — să procedă la oarecari măsuri menite să paralizaze această numire, socotită de Consiliul facultății ca nelegală; că, aceste măsuri fiind luate de Decan, în executarea delegațiunii date de Consiliul profesoral au fost considerate de Minister ca acte personale ale recurentului, servind ca atare, de bază decretului de revocare;

Considerând că recurentul susține în primul rând că, în starea actuală a legislaturii în Bucovina, Ministerul Instrucțiunii nu are competența de a revoca pe decanul unei Facultăți dela Universitatea din Cernăuți;

Considerând în adevăr, că prin legea sau statutul de înființare și organizare a Universității din Cer-

năuți, această Universitate se administrează în mod autonom, în sensul că decanii facultăților nu sunt considerați ca agenți executivi ai Puterii centrale, sau ca reprezentanți ai acestei puteri, ci ca organe executive ale Consiliilor facultăților respective, și își dobândesc această calitate pe temeiul votului acelor consilii, care singure au dreptul de a le retrage mandatul încredințat; că, din nici o dispozițiune nu rezultă că decanii facultăților ar fi revocabili de către puterea administrativă centrală, adică de Ministerul Instrucțiunii;

Considerând că aceste principii cari rezultă în mod neîndoios din întreaga economie a legii din 1875, prin care s'a înființat și organizat Universitatea din Cernăuți, nu au fost abrogate și nici modificate prin vre-o dispozițiune de lege, în urma realipirii Bucovinei la Patria noastră, întrucât printre dispozițiunile din legea din 16 Noembrie 1922, nu figurează și art. 98 privitor la puterile ministrului de a revoca pe decani; că, dimpotrivă, în decretul de instituire a serviciilor publice în Bucovina, din 18 Noembrie 1918, se prevede că: „In Bucovina rămân în vigoare legile și ordonanțele de până acum iar legile esențiale nu se pot modifica decât pe cale legislativă”; că, dar, regulamentul Facultății de Drept din Cernăuți din 1921, invocat de Ministerul intimat în favoarea sa, orice dispozițiuni ar conține, ele nu pot fi opuse Statutului de organizare a Universității, care proclamă în mod apriat și clar principiul autonomiei facultăților cu privire la desemnarea decanilor lor și menținerea lor în această demnitate;

Că, astfel fiind, Ministerul Instrucțiunii neavând competența de a retrage însărcinarea decanilor facultăților, cu exces de putere a procedat la revocarea recurentului, al cărui mandat de decan rămânea numai la latitudinea Consiliului profesoral de a-l retrage sau reînnoi;

Că, întrucât acest prim motiv, care este peremptoriu în cauză, este fondat, recursul urmează a se admite, rămânând fără interes a se mai cerceta dacă prin măsura luată fără competență, Ministerul a denaturat sau a calificat greșit faptele, atribuind caracterul de fapte personale, executării unei delegațiuni a Consiliului profesoral.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul.

TRIBUNALUL DOLJ SECȚIA II

Audiența dela 21 Ianuarie 1925

Președinția d-lui I. MARINESCU, Președinte

Iohan Meditz cu Dr. I. Sărdănescu

Sentința civilă No. 53

Chirii. Chiriaș profesionist. Locuință și cabinet medical în acelaș imobil. Imobilul cu două etaje proprietatea aceleiași persoane însă uzufructul împărțit la două persoane pe etaje. Contract prelungit în baza legii. Cerere de evacuare. Respingere. Art. 1 din legea chiriilor dela 27 Martie 1924.

Potrivit art. 1 din legea chiriilor dela 27 Martie 1924, — astfel cum a fost lămurit în discuția Adunării deputaților prin răspunsul raportorului legii la propunerea unui amendament, — când un chiriaș profesionist are în acelaș imobil locuința și biroul, atunci locuința predomină totdeauna și contractul de închiriere se prelungește.

Așa fiind, un medic stând într'un imobil cu două

etaje și având într'unul locuința, iar în celalt cabinetul său medical, deși uzufructul fiecăruia etaj aparține la persoane diferite, nu poate fi evacuat înainte de termenul fixat de lege, întrucât imobilul fiind proprietatea aceleiași persoane, locuința predomină, iar legea, când acordă prelungirea, se referă numai la proprietar, nu și la uzufructuar.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea făcută de Iohan Medetz din Craiova str. Știrbei-Vodă No. 29 prin petiția înreg. la Nr. 29769-924, prin care cere evacuarea apartamentului ocupat de d. Maior Sărdănescu în imobilul din Craiova str. Știrbei-Vodă Nr. 29, precum și să-i plătească lei 16,000 cu titlul de daune pentru degradări, abuz de folosință și schimbarea destinațiunii imobilului închiriat :

Având în vedere actele cauzei, susținerile orale ale părților în instanță și concluziunile scrise depuse la dosar, din care se constată în fapt următoarele :

În Mai 1914 Margareta Petschicka, donează lui Iohan Medetz imobilul său din Craiova, str. Știrbei-Vodă Nr. 29, rezervându-și pentru sine uzufructul pe cât timp va trăi și permițând donatorului să locuiască cu dânsul în etajul de jos, afară de 2 camere spre poartă rezervate lui Blasius M. Roth pe timpul vieții acestuia. Acesta părăsind imobilul, camerele ocupate de dânsul au fost închiriate de Iohan Medetz părâtului Dr. Sărdănescu, cu contractul vizat la Ad-ția fin. Dolj la Nr. 7678 din 30 Sept. 1921, pe termen de 2 ani, dela 31 August 1921 până la 31 August 1923, contract prelungit de legile excepționale.

Camerele erau destinate pentru locuință, având însă chiriașul facultatea de a le întrebuința cum va voi, putând să le transforme și în cabinet medical, pentru exercitarea profesiunii sale. Când părâtul Dr. Sărdănescu s'a hotărât să facă din camerele de jos cabinet medical și sală de așteptare, a luat ca locuință o cameră în acelaș imobil, la etaj, dela fosta proprietară Margareta Petschicka, acum uzufructuară.

Iohan Medetz socotind că chiriașul său d. Sărdănescu nu ar intra în dispozițiunile de prelungire ale noiei legi a chiriiilor a făcut prezenta acțiune.

Considerând că în speță este constant că atât locuința cât și cabinetul medical al d-lui Sărdănescu se găsesc în acelaș imobil care este proprietatea aceleiași persoane Iohan Medetz ; că numai uzufructul este împărțit între două persoane și anume pentru etajul de sus, îl are fosta proprietară Margareta Petschicka, iar pentru etajul de jos, actualul proprietar Iohan Medetz ;

Considerând că noua lege a chiriiilor prelungeste contractele care au de obiect locuința ; că, cu ocazia desbaterilor ce au urmat la votarea art. 1 s'a lămurit că în dispozițiile de prelungire intră și cabinetele medicale, de avocat, etc., când ele sunt situate în acelaș imobil cu locuința ; Că rațiunea acestei dispozițiuni este evidenă, profesionistul având interes legitim ca să aibă biroul său la un loc cu locuința sa a cărei închiriere legea o prelungeste ;

Considerând că nu s'a făcut distincție în ceea ce privește împrejurarea că chiriașul ar deține biroul profesional și locuința dela persoane deosebite ; că, rațiunea prelungirii fiind și în acest caz aceeași, urmează a se da aceeași soluție ; Că, în speță, ambele apartamente au acelaș proprietar, uzufructul numai fiind împărțit între 2 persoane, astfel că litera legii este respectată, căci vorbește numai de proprietar și nu de uzufructuar ;

Că de altfel, în fapt, chiriașul nici nu avea posibilitatea să închirieze locuința dela etaj și cabinetul dela parter de cât dela cele 2 persoane, din cauza situației juridice a imobilului, împrejurare din care nu i se poate face nici o vină, ci din contră trebuind protejat interesul său legitim de a fi menținut în cabinetul medical care se găsește în acelaș imobil cu locuința sa ;

Că așa fiind, urmează, a se admite că părâtul intră în prevederile legii de prelungire din 1924, astfel că primul motiv al acțiunii este nefondat și urmează a se respinge ;

Considerând că, în ceea ce privește daunele, cererea urmează a fi respinsă pentru că pe deoparte abuzul de folosință nu este cu nimic dovedit, iar pe de altă parte, imobilul a fost închiriat încă dela început pentru cabinet medical, astfel că proprietarul nu poate să fie primit a ridica obiecțiunii în contra unei folosințe admise și prevăzute de dânsul încă dela facerea contractului ;

Că, astfel fiind și al doilea capăt al cererii este nefondat și urmează a se respinge.

Statuând și asupra cheltuielilor de judecată pe care Tribunalul apreciind, conf. art. 140 și 146 pr. civ., le fixează la suma de lei 500.

Pentru aceste motive redactate de D-nu I. Marinescu, respinge ca nefondată acțiunea, etc., etc.

(ss) I. Marinescu

TRIBUNALUL TECUCIU

Audiența dela 9 Iulie 1925

Președenția d-lui D. IONESCU, jude. prezid. de oco
Casa centrală a asigurărilor sociale cu Floarea T. Balan
Sentința No.

Sucesiuni. Lipsă de erezi în grad succesibil. Soț supraviețuitor nedespărțit. Dacă, față de dispozițiunile legii din 28 Iunie 1921, privitoare la impozitul progresiv pe succesiuni, mai are vocațiune la moștenire. Art. 4 din această lege. Art. 676 și 679 cod. civ.

Dreptul soțului supraviețuitor nedespărțit, de a moșteni bunurile soțului defunct când acesta nu are nici rude în grad succesibil nici copii naturali, prevăzut de art. 679 cod. civ., nu a fost desființat prin legea din 28 Iunie 1921, privitoare la impozitul progresiv pe succesiuni.

Tribunalul,

Asupra apelului intentat de Casa Centrală a Asigurărilor Sociale din București contra cărții de judecată civilă Nr. 63-1924, pronunțată de judec. ocol. Găiceanca, prin care s'a respins ca nesustinită acțiunea sus citatei apelante : Având în vedere susținerile părților și actele dela dosarul cauzei ;

Având în vedere că prin acțiunea sa Casa Centrală cere a se constata, contradictoriu cu Floarea T. Balan, că pe urma defunctului T. Balan nu au rămas erezi în grad succesibil, iar părâta, în calitate de soție supraviețuitoare, nu are vocațiune la moștenire și în consecință declarându-se vacantă succesiunea nimitului defunct, să se dispună trimeterea Casei Centrale în posesiunea averii succesoriale ;

Având în vedere că se susține cum că în conformitate cu art. 4 din legea asupra impozitului progresiv pe succesiuni din 28 Iunie 1921 dreptul de moștenire *ab intestat* al soțului supraviețuitor a fost desființat ;

Considerând că din termenii art. 4 ai suscitatiei legi, care prevede că dreptul de moștenire *ab intestat* dela al. IV-lea grad în sus se desființează, abrogându-se deci implicit dispozițiunile art. 676 c. c., iar patrimoniul defuncților fără testament și fără rude până la al IV-lea grad inclusiv trec în folosul fiseului, în timp ce al celor fără rude dela al V-lea până la al XII-lea grad trec în folosul Casei Meseriilor, rezultă în mod neîndoiș că legiuitorul s'a ocupat expres numai de succesori chemați în virtutea legăturilor de rudenie, adică a moștenitorilor regulați sau legitimi.

Că în codul nostru civil există distincțiunea bine specificată dintre moștenitorii regulați și cei neregulați, iar legiuitorul din 1921 care legiferă în această materie a trebuit să o aibă în ve-

dere și dacă în modificarea adusă nu vorbește nimic de categoria succesorilor neregulați este că ea a rămas în afară de preocupările sale, căci ar fi inadmisibil ca o lege ca aceasta cu caracter fiscal, fiind specială și deci de strictă interpretare să ridice dreptul de succesiune a unei categorii de persoane numai pe cale de interpretare, când tocmai ar fi trebuit s'o prevadă categoric prin termeni expresi, căci cum s'ar putea aplica succesorilor neregulați un text care prevede exclusiv pe cei legitimi?

Că aceasta rezultă cu atât mai vădit cu cât art. 4 din legea ce ne preocupă vorbește de „rude“, ori între soți nu e nici o înrudire, iar despre „grad“ nici nu poate fi vorba între ei.

Că, chiar cu ocazia desbaterilor parlamentare asupra legii, s'a acordat soției dreptul ca în ce privește taxele de succesiune, să fie trecută în clasa I, adică să vină în concurență cu copiii, deci iată că se legifera în avantajul ei și nici decum nu i se desființau din drepturi.

Că, cu ocazia aceluiași desbateri, asupra discuțiunii urmate în jurul art. 2 din lege, s'a spus de un orator că dreptul de succesiune al soțului nedespărțit supraviețuitor va fi examinat când se va discuta reforma codului civil, declarațiune care nu a provocat nici o rezervă din partea adunării, aceea ce indică mai mult că în acordul general a fost ca dreptul conferit prin art. 679 c. c. să rămână în afară de discuțiune.

Că, cu atât mai mult nu rezultă că dreptul soțului supraviețuitor a fost desființat prin art. 4, cu cât însuși din art. 2 din aceeași lege reiese intențiunea legiuitorului contrară acestei suprimări de drepturi, căci în tabloul de impuneri ce face parte integrantă din acest art. 2, în clasa I sunt trecuți „descendenți în linie directă, gradul I și soți“, iar în clasa IX sunt prevăzuți străini și rude dela al IV-lea grad în sus, *prin testament*; or dacă s'ar fi desființat dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor atunci ar fi trebuit ca în tabelă la clasa I după cuvântul „soți“ să se adauge și cuvintele „prin testament“, căci fără testament n'ar mai fi fost moștenitori fiind și ei străini de succesiune (jurisprudența noastră aproape unanimă de altfel s'a fixat în acest sens ce este și juridic și echitabil: Cas. I, 1213 din 1924, C. A. Iași II, 114 din 1923; C. A. Galați I, 69 din 1923 (prin divergență); C. A. Buc. II, 46 din 1925; Trib. Brăila I, 287 din 1922; Trib. Ilfov II, 665 din 1923; D. Alexandresco în *nota* de sub dec. Nr. 114 din 1923 a C. A. Iași II din „Curierul Judiciar“ Nr. 10 din 1924. Contră: C. A. Galați I, 69 din 1923 părerea minorității care a rămas complet izolată).

Considerând deci că nici din text și nici din desbaterile asupra legii, după cum nici din economia ei nerezultând că prin art. 4 s'ar fi suprimat dreptul soțului supraviețuitor nedespărțit, urmează că atât apelul de față cât și acțiunea cată a fi respinse ca nefondate.

Pentru aceste motive redactate de d. Aurel L. Vidrașcu jude de sedință, respinge apelul, etc.

TRIBUNALUL VÂLCEA

Audiența dela 20 Octombrie 1925

Președinția d-lui EMIL PUȘCARIU, Judecător

Ioana Gh. Teodosiu și Elena I. Niculescu cu N. Cicu

Sentința civilă No. 340

Sporul legal acordat de o lege excepțională în materie de locațiune. Beneficiul legal, decurgând din această lege, încetează sub imperiul unei noi legi. Chirie nedatorită. Nedovedirea unui nou raport juridic contractual. Dreptul la acțiunea în repetițiune pentru chirias.

Sporul legal acordat de legea chirilor din 1923 contractelor în curs de executare, se aplică numai sub imperiul acestei legi, încetând în momentul când legea nu mai e în vigoare, prin expirarea termenului său de aplicare, sau prin abrogarea ei de o nouă lege.

Deci intervențiunea legii chirilor din 1924, făcând să înce-

teze aplicarea legii chirilor din 1923, urmează că legea Mârzescu neacordând spor de chirie contractelor în curs de executare, în cazul când, ca în speță, nu avem un contract cu un preț de chirie impus de legile excepționale, chiriasul este ținut să achite numai chiria contractuală a contractului în curs de executare.

Faptul chiriasului de a fi plătit o chirie nedatorită peste quantumul chiriei din contract, nu poate fi considerat ca o consimțire a chiriasului de a achita această chirie, din moment ce proprietarul nu face dovada noului contract creat prin voința chiriasului, ce a înlocuit vechiul raport juridic dintre părți.

Plata sumelor nedatorite, din eroare, deschide chiriasului dreptul la acțiunea în repetițiune.

Reclamanții Ioan Gh. Teodorescu și Elena I. Niculescu prin d-nii adv. Ion Leonida, Andrei Livezeanu și I. Militaru; pârâțul N. Cicu prin d-nii adv. Nicu Puricescu și Gogu Ștefănescu;

Tribunalul deliberând,

Asupra acțiunii în evacuare făcută de Ioana Gh. Teodosiu și Elena I. P. Niculescu, ambele din R.-Vâlcea, în calitate de proprietare, în contra lui Nicolae Cicu comerciant din R.-Vâlcea, pentru evacuarea acestuia din imobilul ce deține în locațiune dela reclamante, pe motiv că chiriasul pârât neplătind chiria pe semestrul Aprilie 1925, pactul comisoriu din contractul de închiriere dintre părți, pe termen dela 1 Aprilie 1926, a operat rezilierea deplin drept a acestui contract;

Considerând că reclamanțele susțin: că sub imperiul legii chirilor din 1923 acestea pretinzând pârâțului sporul legal, adică de 7 ori chiria din 1916 considerată de reclamante la suma de lei 5000, chiriasul pârât a plătit în mod regulat chiria cerută timp de 2 ani, însă în Aprilie 1925 n'a achitat decât suma de 9500 lei în loc de 17.500 lei, astfel că în această situațiune tribunalul urmează să constate culpa chiriasului de a nu fi plătit chiria la termen și deci rezilierea contractului dintre părți operată de pactul comisoriu expres din contract;

Considerând că este învederat în specie că sporul de chirie acordat de legea închirierilor din 1923 contractului în discuțiune, a fost acordat numai pe durata de timp cât această lege a fost în vigoare și că intervenind noua lege a chirilor din 1923, urmează a se vedea dacă această lege acordă vreun beneficiu legal ca spor de chirie contractului de locațiune dintre părți, pe care pârâțul neachitându-l, să se constate, din culpa acestuia, rezilierea contractului pentru neplată de chirie;

Considerând că noua lege a chirilor supune prin art. 13 sporului de chirie legal, și contractele în curs de executare, însă numai acelea care au fost încheiate cu un preț de chirie impus de legile excepționale în materie de locațiune;

Că deci în timp ce legile închirierilor din 1922 și 1923 consacra principiul impreviziunii acordând spor tuturor contractelor de locațiune în curs de executare care au fost încheiate sub imperiul legilor excepționale, chiar dacă au fost făcute în deplină libertate, și numai pe considerațiunea că proprietarului, i se cuvine protecțiunea legală, — dat fiind creșterea mare a chirilor ulterior datei de încheiere a contractelor — prin acordarea unui spor de chirie, legea din 1924 nu intervine în favoarea proprietarilor, decât atunci când acestora li s'a impus de legea excepțională sub imperiul căroră au contractat, să nu poată cere decât un anumite preț de chirie;

Că în specie e constant în fapt că dacă considerăm chiria de bază din 1916 pentru imobilul în discuțiune aceia de 5000 lei, pretinsă de proprietarele reclamante, urmează că chiria contractului dintre părți fiind de 15.000 lei, întrece cu mult quantumul chiriei comprimate impusă de Decretul-Lege 1420-920, care ar fi fost pentru acest contract, socotind sporul legal de 75% pentru prăvălii, de 8.750 lei;

Că prin urmare, contractul de închiriere ni discuțiune nefiind încheiat cu un preț de chirie impus de legile excepționale, nu

poate beneficia de sporul legal acordat de legea chirilor din 1924, astfel că rămânând pârâtului obligațiunile de a plăti chiria contractuală de 15.000 lei anual, este evident că pârâtul prin achitarea sumei de 9.500 lei pentru semestrul Aprilie 1925 pe care reclamantele recunosc că au și primit-o, și-a îndeplinit cu suficientă obligațiunea de plată a chiriei;

Considerând că din faptul pârâtului de a fi continuat să achite sporul legal impus de legea chirilor din 1923 și sub imperiul legii din 1924, nu poate rezultă pentru acesta obligațiunea de a plăti mai departe acest spor, întrucât reclamantele afirmă numai, dar nu dovedesc că chiria pretinsă în care intră și sporul legal din 1923, a devenit o chirie contractuală, prin convențiunea părților, care să fi modificat contractul de închiriere în chestiune;

Că această obligațiune nu-i incumbă pârâtului, independent de rezerva expresă ce și-a făcut-o cu prilejul achitărei unei sume mai mari decât cea cuvenită reclamantelor, de a cere restituirea sumei plătite în plus peste ceea ce constată judecătorul că eră obligat a plăti și este învederat, că chiar fără aceste rezerve, chiriașul pârât are acțiunea în repetițiune pentru sumele nedatorite și totuși achitate, întrucât nu poate fi vorba de o chirie consimțită atâta timp cât reclamantele nu fac dovada raportului juridic în baza căruia pârâtul ar fi obligat la plata unei alte chirie decât cea rezultând din contract sau din lege și când din contră, rezultă cu evidență din faptele și împrejurările cauzei, eroarea pârâtului de a se fi considerat obligat să plătească mai departe un spor de chirie legal impus de o lege ce nu eră în vigoare, eroare de altfel evidențiată mai mult de menționatele rezerve;

Că dar, simplul fapt al achitărei de către pârât a unor sume nedatorite peste cuantumul de chirie obligat să-l plătească în baza contractului dintre părți, nu poate constitui o consimțire a pârâtului de a plăti o altă chirie decât cea contractuală, atunci când acest consimțământ al chiriașului de a modifica prețul contractului de închiriere, și deci de a înlocui contractul în vigoare printr'un alt contract, nu este dovedit cu nimic de reclamante și când, din contră, rezultă în mod neîndoios că sumele achitate de pârât peste chiria contractuală, au fost achitate de teama de a nu i se rezilia contractul din neîndeplinirea obligațiunilor rezultând din lege și deci în credința că aceste sume le datorește în baza legilor excepționale de locațiune;

Că numai astfel se explică și rezervele ce le-a făcut pârâtul la achitarea sumelor în discuțiune, de a-și păstra dreptul de repetiție, în caz când se va constata judecătorește că n'avea obligațiunea legală de a le plăti și că numai din eroare, crezându-se obligat a le achita, le-a plătit;

Considerând că susținerea reclamantelor cum că potrivit art. 12 legea chirilor din 1924 chiria datorită de pârât, n'ar putea fi în nici un caz mai mică decât cea din 1923, este neîntemeiată, din moment ce este neîndoios că dispozițiunile acestui text de lege au a fi aplicate pentru contractele guvernate de legea Mărzescu, deci nu și pentru contractul de închiriere dintre părți, care fiind un contract în curs de executare cu un preț de chirie neimpus de legile excepționale, nu cade sub prevederile sus citatei legi;

Că deci acțiunea în evacuare a reclamanelor fiind neîntemeiată, urmează a fi respinsă ca atare;

Apreciind și asupra cheltuielilor de judecată, tribunalul le fixează la suma de lei una mie.

Pentru aceste motive redactate de d-l jude de ședință Emil Pușcariu, respinge acțiunea, etc.

(ss) Emil Pușcariu.

Grefier, (ss) Ruvim Nicolăescu.

TRIBUNALUL ROMANAȚI SECȚIA I

Audiența de la 21 Decembrie 1925

Președinția d-lui I. T. GEORGESCU, judecător

Apelantă: Maria Socor prin d-n i avocați G. Cristes u și Pavlides

Intimat: Paul P. Lazăr cu d-l avocat H. Tăpeanu

Acțiune posesorie. Probă c martori. Absolut egală pentru ambele părți. Nedovedire. Servitutea de a pescui. Nu se poate discuta valabilitatea titlului constitutiv. Art. 576 c. civ.

1. Când într'un litigiu ambele părți s'au servit de proba cu martori din care rezultă dovezi absolut egale, judecătorul este îndreptățit a considera acțiunea ca nefondată.

2. Cu ocaziunea judecării acțiunei posesorii nu se poate cerceta valabilitatea titlului constitutiv al unei servituti, în speță, aceea de a pescui într'un eleșteu, fără a se prejudeca fondul dreptului, care nu poate fi judecat decât pe calea unei acțiuni petitorii.

Tribunalul,

Asupra apelului făcut de Maria Dr. Socor cu autorizația soțului său Dr. Socor din Craiova, prin avocat G. Cristescu din Caracal împotriva cărții de judecată civilă Nr. 109-1924 a judecătoriei ocol I Caracal prin care s'a respins acțiunea posesorie intentată contra pârâtului Paul P. Lazăr, domiciliat în com. Drăghiceni, jud. Romanai.

Având în vedere susținerile părților;

Considerând că în apel ambele părți s'au servit de proba cu martori din depozitiile cărora rezultând probe absolut egale, în tăcerea legii care nu arată ce va face judecătorul în o asemenea ipoteză, soluțiunea ce se impune nu poate fi decât aceea care consideră acțiunea ca nedovedită (Corneliu Boez, Codul de ședință al judecătorului de ocol, ed. 1-a pag. 320).

Considerând că deși din actele dela dosar și recunoașterea ambelor părți rezultă neîndoios că apelanta reclamanta Maria Socor este proprietara eleșteului ce face obiectul acțiunei posesorii dedusă azi în apel, pârâtul însă își întemeiază dreptul de a pescui singur în acel eleșteu pe un drept de servitute recunoscut prin sentința civilă Nr. 625-1892 a Tribunalului Romanai rămasă definitivă care confirmă cartea de hotărnicie a moșiei Liiceni de jos, azi proprietatea intimatului—pârât Paul P. Lazăr.

Că din aceste acte aflate în original la dosar, rezultă că proprietarilor de atunci ai moșiei Liiceni de jos li s'a recunoscut dreptul de a pescui singuri în coada eleșteului, cât trece spre apus în moșa Liiceni de sus, azi proprietatea apelantei-reclamante, peste linia de hotar, potrivit uzului vechi de servitute.

Considerând că apelanta obiectează că mențiunea din sentința Tribunalului relativă la dreptul de a pescui acordat proprietarilor moșiei Liiceni de jos, ambele moșii formând altă dată un singur trup este fără valoare, într'un cât obiectul acțiunei a fost confirmarea hotărniciei moșiei Liiceni de jos, în ce privește semnele de hotar, iar nu vreo pretențiune a proprietarilor acestei din urmă moșii cu privire la dreptul de pescuit.

Că apoi dreptul acesta nu este o servitute reală căci nu este impusă unui fond pentru uzul și utilitatea altui fond după cum se exprimă art. 576 c. civ.; a pescui este ceva personal, folositor numai pârâtului și este știut că servituti personale nu pot să existe.

Cu alte cuvinte prin aceste susțineri apelanta-reclamantă pune în discuțiune însăși validitatea titlului constitutiv al servituti.

Considerând că dacă cu ocazia judecării unei acțiuni posesorii se contestă titlul constitutiv al servituti, judecătorul nu poate statua, decât asupra posesiunei, fără a prejudeca fondul dreptului, care rămâne a se judeca pe cale petitorie — (Alexandrescu, vol. III, partea I, pag. 626 și 847, 849 în note).

În această ordine de idei s'a mai decis în doctrină și ju-

jurisprudență că pe cale de acțiune posesorie se pot cerceta titlurile de proprietate produse de părți, dar numai spre a judeca caracterul și întinderea posesiunii, fără însă a se pronunța asupra validității lor.

(Corneliu Botez, ed. I, pag. 317 și jurisprudențele citate în notă).

Că astfel fiind, pentru toate aceste motive, apelul de față ca și acțiunea se găsește nefondat urmând a se respinge.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător I. T. Georgescu, Tribunalul respinge apelul, etc.

(ss) I. T. Georgescu, D. F. Montanu.

TRIBUNALUL JUD. DOROHOI

Audiența dela 14 Octombrie 1925

Președinția d-lui AL BOTEZ, Judecător

Sentința No. 357

Ordonanță Rétéré. Art. 66 bis Pr. civ. Competința tribunalului. Dacă e competent tribunalul când quantumul litigiului e de competența jud. de ocol.

Din cauza art. 59 legea accelerării judecăților, care ridică competența judecătorilor de ocol până la 50.000 lei, președintele tribunalului nu e competent să dea ordonanțe rétéré decât în afacerile ce trec de 50.000 lei.

Nu există calea procedurii rétéré în afaceri sub 50.000 lei. În atari afaceri există numai calea dreptului comun.

S'a prezentat apelantii cu d-l adv. Al. Vasiliu și C. Bossie; intimata cu d-l adv. S. Scriban.

Tribunalul.

Având în vedere apelul făcut de Elena Teodorescu și Mihai Teodorescu personal și cu soț contra ordonanței prezidențiale Nr. 9013 din 925 prin care s'a admis cererea făcută de Zamfira Georgescu și s'a ordonat expulzarea numiților din imobilul situat în Drohoi, strada Matei Basarab Nr. 12;

Având în vedere cererile și susținerile părților;

Având în vedere că art. 66 bis pr. civ., al. 2, prevede că președintele tribunalului are căderea de a da ordonanțe prezidențiale atunci când tribunalul sau Curtea din care face parte este și el competent a judeca afacerea în fond;

Având în vedere că litigiul de față poartă asupra unui imobil în valoare declarată și necontestată de părți prin actul de vindere-cumpărare de 10.000 lei;

Că potrivit art. 59 din legea accelerării judecăților competența judecătorilor de ocol în litigii civile se limitează la suma de 50.000 lei;

Că în speță fiind vorba despre un litigiu sub valoarea de 50.000 lei, competența civilă revine asupra fondului judecătorului de ocol;

Având în vedere că s'a susținut că dacă în litigii de competența judecătorului de ocol președintele tribunalului nu ar fi competent să emită ordonanța prezidențială și cum această procedură specială nu este nici de competența judecătorului de ocol, ar rămâne o serie de pricini în care ar fi peste putință obținerea unei asemenea ordonanțe;

Că această argumentare însă nu se poate susține întrucât prejudiciu pentru părți nu poate exista în ipoteza contrarie, întrucât la judecătoria de ocol putându-se da termen de judecată chiar în ziua introducerii acțiunii, urgența necesară în tranșarea unui asemenea litigiu este satisfăcută chiar fără intervenția unei ordonanțe prezidențiale;

Având în vedere aceste considerații mai sus expuse și cum se constată valoarea litigiului de față sub 50.000 lei, pricina în fond fiind de competența judecătorului de ocol a o rezolvi; nici președintele tribunalului nu e competent a statua prin ordonanța prezidențială în acest litigiu și prin consecința apelul urmează a fi admis ca atare;

Pentru aceste considerente redactate de d-l judecător Al. Botez; Admite apelul, etc.

(ss) Al. Botez, (ss) Octav Vasiliu.

NOTA. — Ordonanțele prezidențiale în referire se dau cu apel la completul tribunalului sau Curții. De aici s'a dedus că judecătorii de ocol nu pot da ordonanțe referire, căci nu există completul care să judece apelul. Acest punct îl putem considera cu definitiv fixat, deși, sporadic, se mai susține că și judecătorii de ocol sunt competente în această materie. (v. Corneliu Botez, Noul Codice de ședință, III, p. 379).

S'a mai decis că președintele tribunalului nu poate da o ordonanță referire în afacerile de competența judecătorilor de ocol. (C. I, 64-919. Pand. Rom., I, 923, I, 16 n. conformă D. Alexandresco; 8, C. I, 213-919. Dreptul 7-919. M. Pârvulescu, Sentința Nr. 12-920, p. 10. Trib. Muscel, ord. 8753-921, citată din Eugen Petit și M. Trandafirescu).

Prin deciziile 161-921 și 337-922, secția I-a a Supremiei Curți (Jurispr. Rom., 19-921 și 16-17-922) pune regula că tribunalele sunt competente chiar pentru afacerile de competența judecătorilor de ocol, pentru că altfel n'ar avea cine să dea ordonanțe referire în atari cazuri.

Prin decizia 369-922 (Tribuna juridică 36-38-922), secția I a Curții de Casație recunoscând competența generală a tribunalelor, indiferent de valoarea litigiului, spun: „Că, în fine, terminii art. 66 bis pr. civ., unde se limitează competența președintelui tribunalului sau al Curții de a lua măsuri numai când instanța din care face parte le poate lua, au în vedere dificultățile ivite cu ocazia executării hotărârilor, în care cazuri legea înțelege să mărginească dreptul președintelui respectiv numai la rezolvarea acelor dificultăți de executare care ar intra, după cazuri, în competența tribunalului sau a Curții a căror hotărâre se execută”.

Pentru a se tăgădui tribunalelor o competență generală în materie de referire, se susține că incompetența tribunalelor civile în privința afacerilor care sunt de resortul judecătorilor de ocol este o incompetență *ratione materiae*; că această incompetență rezultă din chiar terminii art. 66 bis pr. civ.; că la judecătorii se pot da termene scurte și chiar în aceeași zi; cel mult s'ar putea recunoaște competența tribunalelor pentru afacerile venite în apel dela judecătorii. (D. Alexandresco, Pand. Române, I, 923, I, 17 sq.).

Aceiași controversă e și în Franța (v. N. Pârvulescu, sentința nr. 12-920).

Garsonnet, după ce susține admisibilitatea procedurii referire, deși ar exista și alt mijloc de atac, cum ar fi cazul când fiind condamnat, ai calea opoziției sau apelului, care sunt suspensive de executare, totuși poți uza și de procedura referire spre a obține suspendarea executării hotărârii (VIII, par. 2988); afirmă că, în specie, n'ar fi o incompetență *ratione materiae*, ci *personae*, pentru că tribunalele de primă instanță au plenitudine de jurisdicție (VIII, par. 2989).

Controversa se întemeiază pe textul art. 66 bis, care zice: „Președintele n'are cădere de a face asemenea încuviințări, când însuși tribunalul sau Curtea din care face parte n'ar fi competente”.

Cu ocaziunea desbaterilor parlamentare în senat, d. Disescu spunea: „Materia care se tratează în acest articol e reclamată de oarecare trebuințe grab-

nice și imperioase. Așa, de exemplu, un om pe care de bunăvoie l'ai lăsat, *fără contract* să stea în casă pe termen de un an și nu vrea să plece, să-i faci proces? Te judeci un an și nu poți să-l dai afară".

Acest exemplu ne lămurește că în materie de referențe nu poate fi vorba de fixarea cuantumului afacerii; că aici nu se pot aplica art. 56 și 57 din pr. civ., după care competența se determină după valoarea arătată în cerere. Aici nu valoarea determină competența, ci natura afacerii, calitatea ei.

În exemplul d-lui Disescu, dacă ai cere expulzarea pe baza contractului, competența s'ar determina după valoarea chiriei; iar dacă acel care ocupă imobilul stă fără contract, nu mai ai cum să fixezi valoarea cererii. Iată de ce credem că în materie de referențe nu poate fi vorba de cuantumul cererii, ci de natura afacerii și de competența *ratione personae vel loci*.

Aplicațiunea acestei reguli a făcut-o Supremă Curte:

„Având în vedere că conform art. 66 bis prezidențialul tribunalului n'are competența de a lucra pe această cale sumară decât atunci când însuși tribunalul sau Curtea din care face parte ar fi și ea însăși competentă să cunoască fondul afacerii;

„Având în vedere că în ce privește lucrările de expropriere, legea a înființat instanțe speciale de judecată; că, în specie, e vorba de o decizie a Comitetului Agrar pusă în executare de acesta, și, prin urmare, *tribunalul nu avea căderea de a intra în examinarea acestei chestiuni, de competența exclusivă a comitetului agrar și singur în drept de a controla modul de executare...*” (Cas. I. 1207-925. „Curierul Judiciar” nr. 35-925).

Competința *ratione materiae* trebuie înțeleasă în acest sens de incompetență absolută. Modul cum e organizată procedura referenței, arată că e vorba de o instituție motivată nu de cuantumul litigiului, ci de natura lui. Și, drept vorbind, nici nu e un litigiu, căci, la prima instanță, părțile nu se citează, afacerea devenind contencioasă numai în apel¹⁾. Ne fiind litigiu, competența nu se va determina decât după natura afacerii, bineînțeles ținându-se seamă de competența *ratione personae vel loci*.

Și acum gândindu-ne că tribunalele judecând afacerile dela 50000 lei în sus, că judecătoriile au devenit, din cauza competenței lor mărite, adevărate tribunale, înțelegem pericolul ce-l prezintă soluțiunea după care, până la 50000 lei, nu se pot da ordonanțe referențe.

Afirmațiunea că la judecătoria se pot da termene în același zi nu poate înălțura faptul că aici va fi proces, cu citare, cu discuția în fond, cu imposibilitate, de multe ori, de a produce imediat dovezi, că execuția provizorie se admite greu, circumstanțe ce pun în evidență netăgăduita utilitate a procedurii referențe și aceasta pentru imensa majoritate a afacerilor, căci rar vor fi acelea ce vor trece de 50000 lei.

Și acum, în fața unui text ce dă naștere la discuțiune, de ce să nu adoptăm concepția pozitivă a dreptului, care facilitează accesul la Justiție? Făcând aplicațiunea unui principiu mai general, a principiului din art. 979 cod. civ., după care ter-

menii susceptibili de două înțelesuri se interpretează în înțelesul ce se potrivește mai mult cu natura contractului, nu putem găsi oare o bază suficientă spre a susține că, în general și indiferent de cuantumul eventual al litigiului, competența prezidențialului tribunalului este absolută?

Legiuitorul a voit o judecată sumară, fără citare, „reclamată de oarecare trebuințe grabnice și imperioase”, caracter ce nu e legat de cuantumul afacerii, ci de o chestiune de fapt, iar în contra acestei intențiuni manifeste a legiuitorului, sustragem imensa majoritate a afacerilor dela beneficiul unei instituții atât de utile și care formează una din cele mai importante atribuțiuni ale prezidențialului tribunalului.

Cu mărirea competenței judecătoriilor de ocoale, utilitatea procedurii referențe e menită, astfel, să dispară, în părerea acelor ce o exclud în afacerile mai mici de 50000 lei.

ȘTEFAN SCRIBAN

A apărut *Biblioteca legilor uzuale adnotate* Nr. 3, cuprinzând legea Curții de Casație, a Contenciosului administrativ, cu expunerea de motive a ministrului și rapoartele dela Cameră și Senat; Legea de organizare judecătorească cu toate modificările la zi; Regul. Portăreilor de taxe și examen; Regul. pentru examen al magistraților. *Prețul 140 lei.*

A apărut în editura „Curierul Judiciar” *Volumul II, TRATAT DE DREPT ȘI PROCEDURĂ PENALĂ*, cursul prof. I. Tanoviceanu, ediția II-a, revăzută și completată în ce privește doctrina română și străină de d-l Dr. Vintilă Dongoroz, avocat, cu referințe pentru Bucovina de d-l Dr. Corneliu Chiseliță, consilier la Inalta Curte de Casație, iar pentru Ardeal de d-l Dr. Ștefan Laday, juriscult în Cluj. Jurisprudența completată de d-l Dr. Eugen Decusară, Directorul statisticii în Ministerul de justiție, secretar de redacție la „Curierul Judiciar”.

S'a pus sub presă volumul III ce va apare în cursul lunii Martie.

De vânzare la editor „Curierul Judiciar”, București, str. Artei 5 și la principalele librării. *Prețul 500 lei. Acelaș preț și vol. I care se poate comanda la „Curierul Judiciar”, care le expediază numai contra plată prin mandat postal, anticipat.*

A apărut CODUL CONTRIBUȚIUNILOR DIRECTE, conținând legea contribuțiilor directe din 1923 cu expunerea de motive, desbateri parlamentare, doctrină și jurisprudența la zi a Curții de Casație și Curților de Apel de d-nii Vespasian Erbicu, consilier la Inalta Curte de Casație, St. Mihaescu, magistrat și G. Alexianu avocat. *Prețul 200 lei. De vânzare la Curierul Judiciar.*

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu mai aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a bine-voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la Administrația revistei Curierul Judiciar, București, str. Artei 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat partida Nr. Asemenea pentru comande de cărți.

1) Apelul fiind contencios, va fi supus normelor din art. 34 sq. ale legii accelerării? Socot că nu, căci nu merge contra scopului procedurii *référé*.